

Чудовища на Дуга Пайва

Албена Тагарева

Спектакълът на холандския артист Дуга Пайва предизвиква интереса както на децата, така и на техните родители, засягайки темата за чудовищата по един особено специфичен начин. От една страна чудовищата са вълнуващи персонажи от детските приказки и филми, където тези въображаеми същества оживяват и често предизвикват симпатията ни с причудливия си вид – някои смешно разкривени, а други находчиво сглобени. Също така обаче те имат и своята тъмна страна, която се проявява главно в детското съзнание – там те са страховити същества, които се крият под леглото, зад вратата, в тъмните ъгли на детската стая, където дори типичните форми могат да придобият плащещ вид. Във фокуса на спектакъла е именно тази двойственост на чудовищата и способността на въображението допълнително да ги демонизира или фаворизира – да ги превръща в приятни същества, които обаче за миг могат да станат и зловещи.

От друга страна думата чудовище често се употребява като нарицателно за поведение на даден човек спрямо околните. Въпреки че на практика нямаме възможност да съизмерим „чудовищното“ с истинските чудовища, например – то отразява всичко онова, което надхвърля представите за човешко, както външните белези, така и проявлението на волята. Негативната конотация се дължи на приписваните предполагаеми извънчовешки действия, способности и вид на съществата нарочени за чудовища.

Именно преплитането на различните значения и смисли – чудновати и зловещи, с които са натоварени основните действащи лица в спектакъла го прави „четим“ както за детската аудитория, така и за възрастните. Той предлага един особен поглед към проявлението на човешкото его. „Чудовища“ е метафора за това в какво се превръщат хората – дали само външният ни вид ни прави чудовища или поведението ни в обществото, отношението ни към другите?

Представлението е наситено с митологични същества – полухора, полуживотни, каквито са Минотавърът, кентаврите, горгона Медуза, харпиите и др. Характерно за всички тях е, че според гръцката митология те не са родени зли, а се превръщат в такива благодарение на някаква външна намеса. Това именно следва да е и презумпцията

спрямо хората – никой не е се ражда лош, той става такъв под влиянието на нещо.

Структурата на спектакъла е изградена на принципа на цирковото шоу, в което животните, в случая чудовищата, се представят едно след друго на манежа, където Нарцис, техният водач-укротител, демонстрира на зрителите техните способности.

Цирково-импровизиационното действие разкрива първичните взаимоотношения между подчинен и подчиняващ. Дори и най-малкото невнимание обаче от страна на господаря би могло да доведе до смяна на местата. Точно това чакаат чудовищата – възможност да задоволят инстинктите си. Именно контролът върху първичното е основният движещ елемент на постановката. В началото на спектакъла изпълнителите поставят няколко условия на зрителите, за изпълнението на които ние всички трябва да следим: чудовищата да не преминават ограничителната линия и да получават „лакомството“ си само като награда за добре изпълнена работа. В моментите на нарушаване на правилата публиката е призована да реагира, за да може чрез действията си да предотврати безконтролните проявления на чудовищата.

Изпълнителите съчетават воденето на куклите с движенчески техники и почти брехтово актьорско присъствие. Това смесване придава на представлението един изключително суров привкус, който на моменти достига до отстранение. По този начин много ясно се поставя границата между куклата и живия изпълнител на сцената. Въпреки, че техниката на водене изисква от изпълнителя да „облече“ куклата, границите между двете са много ясно поставени. Материалите, от които са изработени куклите, също допринасят за това. Те позволяват тяхното (на куклите) видеоизменяне пред очите на зрителите. Така например при появата на сцената на едно от чудовищата в първия момент публиката вижда една топка, която постепенно започва да се трансформира. В началото образът е неясен, но впоследствие, с използването на материала, формите се конкретизират.

Представлението се опитва да създаде реалност, която се помещава между действителната и фантазната, между света на хората и света на имажинерните същества – чудовищата. Те обаче толкова дълбоко присъстват в човешкия живот, че често се сливат с нас, както актьорът със своята кукла. ■



„Чудовища“
Снимка
Велизар Тасев